

65958698-6	14/11/2018	טבע הדברים	עמוד 107	1	17.45x23.28
נט - הוצאת ספרים הרואים את הקולות - מאת יורם יום טו - 25910					

טבע הספרים | כתב: ד"ר אבי ארבל

הרואים את הקולות - עטלפים בין מיתוס למציאות

- מחבר: יורם יום טוב
- הוצאה: דן פרי והוצאת מגנס בסיוע רשות שמורות הטבע, החברה להגנת הטבע וקרן הדוכיפת 2018
- 251 עמ', עשרות תמונות ואיורים
- מחיר מומלץ: 87 ₪ (מבצע למנויים עד ה-31.12.18)
- לרכישה: sales.israel@magnespess.co.il

הכוללת כ-2200 מינים, שליש מכלל מיני היונקים החיים בעולם. בישראל כ-33 מיני עטלפים, המהווים כשליש מיונקי ישראל - מספר הדומה למספר מכרסמי ישראל והם פזורים בכל הארץ ופעילים בלילה.

העטלפים הם היונקים המעופפים היחידים המעופפים (הכוונה למעופפים אקטיבית ולא דואים), רובם אוכלי חרקים שאותם הם מאתרים על ידי מנגנון של איתור (איכון) הדים (אקולוקציה). בניגוד למקובל, רוב העטלפים רואים ולעטלפי הפירות יש עיניים מפותחות ודאייה משובחת. בניגוד לדעה הרווחת בציבור - העטלפים אינם מזיקים ואינם פוגעים באדם. להיפך, הם צדים מליוני חרקים מדי לילה וכך מסייעים לחקלאים ולהאבקה של מיני צמחים, דוגמת עץ הבאובב.

גם עטלפי הפרי בישראל, הנמנים כולם עם מין אחד - עטלף הפרי המצוי - אינם ממש מזיקים למרות שהם אוכלים פירות שהאדם מגדל. הם אוכלים פירות בשלים בלבד וכך הם מונעים ריקבון של פירות שלא נקטפו.

העטלפים בחלקם יציבים ובחלקם נודדים למרחקים גדולים, עטלפי הארץ היציבים עוברים שנת חורף במערות, מורידים את טמפרטורת גופם וחוסכים אנרגיה. ביקר במערות מפריע להם ועלול לפגוע בהם. גם בשעת היום ישנים העטלפים במערות ובמבנים שבנה האדם. יש בעולם מערות שלנים בהם מליוני עטלפים.

הספר דן בהרחבה בכל הנושאים הללו וגם באנטומיה ובפיזיולוגיה, ברבייה, במנגנוני הרבייה, באיתור בהד, בתעופה ובצייד - ובמעמד של העטלפים החשופים בישראל לפגיעות של האדם ושרייתם בסכנת הכחדה.

בצד הסקירות המדעיות יש גם סיפורי פולקלור שחלקם הגדול אמונות טפלות וסיפורים שהתרחשו בעת מחקר העטלפים של יורם וחבריו בעת מחקריהם בארץ. הללו עושים את הספר קריא יותר ומוסיפים

◀ סדרת הטבע בלשון העברית הולכת ומתעשרת בשנים האחרונות וכוללת ספרים מתורגמים ומקוריים וביניהם ספרים רבים לילדים ולנוער. בין הזואולוגים שחברו ספרים אלה בולטים עוזי פז, בני שלמון, מאיר ברוזה, פנחס אמיתי, עמס בוסקילה, חיים מויאל, יונה זילברמן (שחברה לאנשי מקצוע) ונועם קירשנבאום שהפיק ופרסם דפדפות מצוירות בעיקר בידי טוביה קורץ וכתב שורות אלה.

לשורת הכותבים הצנועה הזו הצטרף לאחרונה יורם יום טוב, פרופ' אמריטוס לזואולוגיה בספרים על הצופית הישראלית, על הצבי הישראלי ועתה בספר זה העוסק בבני סדרת העטלפים בעולם ובישראל.

אחדים מכותבי ספרים אלה, המבוגרים שבהם, השתתפו בכתיבת האנציקלופדיה של החי והצומח בא"י. יורם יום טוב היה אחד מהם וערך עם פרופ' מנדלסון המנוח את הכרך שעסק ביונקים. יורם היה פרופ' במחלקה לזואולוגיה של אוניברסיטת תל אביב ולימד פאונטיטיקה (החי של ישראל) במשך שנים רבות. שם עבדתי לצדו שנים רבות וכך הכרתי.

יורם הנחה תלמידים רבים בעבודות מוסמך ודוקטורט. תרומתו החשובה גם בכתיבת מאמרים מדעיים ופופולאריים ופרקים בספרים רבים.

הצטרפותו למעגל הכותבים בעברית היא תרומה גדולה לקוראים שאינם מתמודדים עם ספרות מדעית, הכתובה בשפות זרות.

הספרים שכתב בשפה העברית פופולריים ויותר קריאים מן הספרים המדעיים - ברוך הבא יורם לקהילת כותבי הספרים לקהל הרחב.

סדרת העטלפים היא הסדרה השנייה בגודלה בין היונקים. היא מונה 1260 מינים מוכרים למדע ומדי שנה מוגדרים מינים חדשים. עולה עליה במספר המינים רק סדרת המכרסמים

לחלוחית נעימה לעובדות היבשות. טוב שיורם שעה להמלצתה של פרופ' נורית גרץ והוסיף נופך אישי לספר - שתבורך על כך!

הרבע האחרון של הספר הוא מגדיר למשפחות, לסוגי ולמיני העטלפים של ישראל, שכתבו יורם יום טוב ודר' ערן עמיחי. חסרונו של מגדיר זה שהוא שימושי רק למי שמחזיק את העטלף המוגדר בידו, זאת אפשר לעשות עם פוחלץ או עם פגר שאם לא כן פוגעים בעטלפים.

הספר מלווה בעשרות תמונות ואיורים משובחים. לא קל לצלם עטלפים והצילומים בספר - בעיקר אלה של עזרא חדד מצוינים, ואכן, הוא זה שתרם את רוב התמונות.

חבל שבתחום העברית לא הקפידו הכותב ועורכיו כמו בשאר התחומים. שמות ומושגים רבים מיושנים או לא נכונים ואתן דוגמאות אחדות: בעלי חוליות נקראים חולייתנים, ציפורני העטלפים נקראות טפרים, בית גידול קרוי על פי האקדמיה מקום חיות. אין לפירות זני בר אלא מיני בר, שיניים טרום-טוחנות הן מלתעות, פרי התריס הוא אשכול ולא קלח וצמחיה (פאונה) מופיעה כאן במקומות שבהם היה צריך להשתמש בצומח או צמחים. לצערי יש עוד שגיאות ופגיעות רבות בעברית המדעית התקנית.

רשימת הספרות המצורפת ספר גדולה ומפורטת ואינה דומה לרשימות הספרות בספרים מעין זה.

ולסיכום, ספר מרתק ומעולה. מומלץ לכל חובב עטלפים ולכל חובב טבע! ומן הראוי שיצורף לספרי הטבע שבמקף. □